

екологом, допомагати дитині перетворити любов до життя на інтерес до всього світу. Це – освічена людина з різнобічними інтересами (головне – інтересом до довкілля), яка має власне бачення загальної картини світобудови. Головний принцип Вальдорфської школи – рівність, але не однаковість, на жаль, у звичайних школах він часто порушується.

Нині найбільш поширені такі школи у Німеччині, скандинавських країнах, Великобританії, Австралії та США. Вони створені для соціальної адаптації дітей у суспільстві.

До України Вальдорфська педагогіка прийшла близько 25 років тому. З 2001 року тринадцять років тривав експеримент всеукраїнського рівня, який називався «Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні», результатом якого стало рекомендація цієї системи освіти до впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах. Саме з 2014 року розпочався стрімкий розвиток цього руху в Україні. Вальдорфські класи почали відкриватися в державних закладах освіти. На кінець 2017 року за вальдорфськими програмами офіційно працюють 18 навчальних закладів. Є також приватні ініціативи, багато людей, що працюють в режимі домашнього навчання та такі громадські ініціативи, які намагаються здобути офіційну форму для своїх навчальних закладів.

Система освіти в Україні дуже швидко розвивається і Вальдорфська педагогіка займає не останнє місце в ній. Це можна підтвердити тим, що концепція Нової Української Школи має в собі основоположні засади, на яких ґрунтується Вальдорфська освіта.

Список використаних джерел

1. Амонашвили Ш. Размышления о гуманной педагогике / Ш. Амонашвили. – М., 1996. – С. 48–53.
2. Арапов М. Что такое вальдорфская школа / Арапов М. // Курьер. – 2008. – № 5. – С. 89–92.
3. Вальдорфская педагогика: антология / сост. А. А. Пинский и др.; под ред. А. А. Пинск. – М.: Просвещение. 2003. – 494 с.

Ірина Вусата

ІНТЕРАКТИВНИЙ УРОК У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Сучасна українська школа на початку нового тисячоліття перебуває в процесі інтенсивного розвитку, плідного пошуку, активізації науково-педагогічної ініціативи.

Школа покликана стати тим місцем для особистості учня і вчителя, де буде духовно збагачуватись кожен учасник навчально-виховного процесу, де буде формуватись громадянська зрілість і особиста відповідальність за свій вклад у національно-культурне відродження

України, у розбудову держави.

Основним підходом до впровадження системи навчання і виховання в сучасній школі залишається класно-урочна система, за якої провідною формою організації навчально-виховної роботи є урок. І хоча класно-урочна система існує понад три століття, вона виправдала себе, бо на уроках закладається фундамент освіченості і вихованості учнів.

Класно-урочна форма є головною, її ключовим компонентом є урок. Урок – це «відрізок» навчального процесу, який є викінченим у смислового, часового й організаційного відношенні. Незважаючи на малу тривалість, уроки мають ті структурні компоненти, які характеризують процес навчання в цілому, зокрема: цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольний-регулювальний та оцінно-результативний. Тому від ефективності уроків залежить ефективність навчального процесу [1].

Сьогодні, згідно з вимогами Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, необхідно змінювати традиційні рамки уроку, посилювати його місткість, підвищувати рівень індивідуалізації навчання й самостійної роботи учнів, розвивати їх творчу активність. Нині сучасним уроком вважають таку форму навчання, яка своїми цілями (освітньою, розвивальною, виховною), змістом, структурою та методами проведення відповідає найновішим вимогам теорії й практики навчання в школі і є високоефективною. І тому сучасний урок має бути спрямований на високі кінцеві результати, на підвищення рівня якості й ефективності навчання, на всебічний розвиток особистості [1].

Як для учнів, так і для вчителів, урок цікавий тоді, коли він сучасний – це й зовсім новий, і такий, що не втрачає зв'язку з минулим, тобто актуальний. Актуальний (від лат. *actualis* – «діяльний») означає важливий, суттєвий на сьогодні. А ще дієвий, сучасний, має безпосередній зв'язок з інтересами людини. Крім цього, якщо урок сучасний, то він обов'язково закладає основу для майбутнього кожної дитини.

Якість підготовки учнів із тієї чи іншої навчальної дисципліни багато в чому визначають рівень проведення уроку, його змістовна й методична наповненість, атмосфера. Щоб цей рівень був досить високим, учитель під час підготовки уроку має перетворити його на своєрідний твір з певним задумом, зав'язкою і розв'язкою.

На думку М. М. Верзилина, «урок – це сонце, навколо якого, наче планети, обертаються всі інші форми навчальних занять».

Створення будь-якого уроку починається з усвідомлення й правильного, чіткого визначення його кінцевої мети: чого вчитель хоче досягти на занятті. Необхідно визначити засоби, які можуть допомогти вчителю досягти поставленої мети, а вже потім обрати спосіб дії.

Вимоги до сучасного уроку:

- єдиний мовний режим;
- мотивація навчальної діяльності;

- актуалізація опорних знань учнів;
- доступність викладання матеріалу;
- темп уроку (треба знати темперамент учнів);
- контакт з аудиторією, з класом;
- педагогічний такт;
- організація самостійної роботи на уроці;
- наявність завдань пошукового характеру;
- міжпредметні зв'язки;
- практична направленість;
- систематизація знань;
- закріплення знань, формування навичок і вмінь;
- об'єктивне оцінювання знань учнів;
- єдина вимога до ведення зошитів;
- ефективність використання ІКТ технологій, вміння орієнтуватись в технологіях;
- раціональність у підборі домашнього завдання (3-я частина від зробленого у класі) [3].

Сучасний урок будують на основі використання технічних засобів із застосуванням як традиційних, так і інноваційних педагогічних технологій. Разом із тим сучасний урок повинен відображати знання учителя класичної структури уроку з активним використанням власних творчих напрацювань. Це враховують як під час його побудови, так і в підборі змісту навчального матеріалу, технології його подання.

З часом змінюється підхід до сучасного уроку. Традиційне заняття відповідало вимогам освіти кінця ХХ – початку ХІ століття. Сучасний урок спрямований на формування та розвиток універсальних навчальних дій (УНД).

Найважливіші аспекти сучасного уроку:

1. Мотиваційно-цілепокладальний

Мета сучасного уроку повинна бути конкретно й вимірюваною. Мету можна ототожнити з результатом заняття. Результат уроку – не успішність, не обсяг вивченого матеріалу, а набуті учнями ЗУН. До таких універсальних дій слід віднести: як здатність діяти, застосовувати знання, реалізовувати власні проекти, схильність до соціальної дії тощо [4].

Такий підхід в жодному разі не заперечує значення знань, здобутих учнями, але акцентує особливу увагу на здатності використовувати ці знання. У сучасних умовах застосування отриманих знань важливіше, ніж їх здобуття.

До нових освітніх цілей уроку належать ті, які учні формулюють самостійно й усвідомлюють їх значущість особисто для себе.

2. Діяльнісний аспект.

Новий зміст уроку в сучасних умовах – розв'язання проблем, що виникають у навчальному процесі, самими дітьми на занятті через самостійну активну пізнавальну діяльність. Проблемний характер

сучасного уроку можна розглядати як відхід від репродуктивного підходу до заняття. Чим більш захоплива, самостійна діяльність учнів, тим краще, оскільки діти набувають уміння розв'язувати проблеми. Навіть роботу з підручником на уроках можна розглядати як розвиток інформаційної компетентності учнів під час роботи з текстом [4].

У плані реалізації ФГОС нового покоління важливий для навчального процесу – показник того, наскільки високо сформовані універсальні навчальні дії у школярів і наскільки розвинений діяльнісний підхід в освіті. Чим вищі ці показники, тим ефективніший навчальний процес.

Заняття в умовах уведення ФГОС нового покоління повинно містити декілька етапів.

1. Мобілізація (передбачає залучення учнів до активної інтелектуальної діяльності).
2. Цілепокладання (учні самостійно формулюють мету уроку за схемою «згадати → дізнатися → навчитися»).
3. Усвідомлення нестачі здобутих знань (учитель сприяє виникненню на уроці проблемної ситуації, під час аналізу якої учні розуміють, що знань для її розв'язання ще недостатньо).
4. Комунікація (пошук нових знань у парах, групах, колективі).
5. Взаємоперевірка, взаємоконтроль.
6. Рефлексія (усвідомлення учнем і відтворення в мовленні того нового, що він дізнався і чого навчився на уроці) [2].

Як довели дослідження німецьких науковців, людина запам'ятовує лише 10 % від того, що вона читає, 20 % від того, що чує, 30 % від того, що бачить; 50–70 % запам'ятовує під час участі в групових дискусіях, 80 % – під час самостійного виявлення й формулювання проблем. І лише коли учень безпосередньо бере участь у реальній діяльності, у самостійній постановці проблем, складанні та ухваленні розв'язання, формулюванні висновків і прогнозів, він запам'ятовує матеріал на 90 %. Подібні результати отримали американські та російські дослідники.

Новий підхід до освітнього процесу відповідає сучасному уявленню про урок. Це таке заняття, де вчитель разом із школярами на рівних веде роботу з пошуку та відбору інформації наукового змісту, що підлягає засвоєнню. Тільки тоді навчання стає особистісно значущим, а учень сприймає вчителя як творця своїх знань. Дитина завжди зрозуміє те, до чого дійшла самостійно. Саме такі уроки дозволяють сьогодні реалізовувати нові освітні стандарти.

Розвитку ЗУН (знання, вміння, навички) на уроці повинні сприяти застосування сучасних педагогічних технологій, наприклад технології критичного мислення, проектної та дослідницької діяльності, дискусійної технології, колективної та індивідуальної розумової діяльності. Важливо, щоб учитель не спотворював технологію, використовуючи з неї тільки окремі прийоми.

Список використаних джерел

1. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій / В. П. Максименко. – Хмельницький: ХМЦНП, 2013. – 223 с.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com>
4. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>

Ганна Герасименко

**ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ
ДОШКІЛЬНОГО ПЕДАГОГА І СТИЛЮ
НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ-ДОШКІЛЬНИКІВ**

Досвідчений педагог досягає високої ефективності навчання і виховання завдяки глибокому знанню своїх вихованців, особливостей їх засвоєння, суспільної поведінки, властивостей особистості і мотивів діяльності. Його знання в більшій мірі, ніж діагностичне знання лікаря, емпірично внаслідок недостатності антрополого-психологічної підготовки педагогів. Проте, при оптимальному співвідношенні фронтального, групового та індивідуального підходу до дітей досвідчений педагог поєднує загальні і типологічні знання про дітей з певним колом уявлень про поведінку і внутрішній світ окремої дитини. Коли «одиничне» – окрема дитина – перестає бути лише одним з багатьох, лише носієм імені та прізвища, свого роду «екземпляром» або «штукою» в масі дітей, він виступає як найбільш глибокий пласт предмета виховання, до якого надано проникнути лише справжньому вихователю. Тільки тоді особистість педагога стає визначальним фактором для гармонійного особистісного розвитку старшого дошкільника. Цей вплив може бути опосередковано стилем діяльності педагога, в тому числі і в плані його впливу на стиль навчальної діяльності дітей.

На думку вчених ефективність спільної діяльності педагога з дитиною багато в чому буде визначатися характером і стилем взаємодії, що виникають між ними. Оптимальним стає спілкування педагога, засноване на ослабленні нормативного та посилення її особистісного та творчого начала [4].

Ефективність впливу педагога на процес розвитку дитини, результативність його виховних впливів залежать від рівня його особистісного розкриття, презентації його індивідуальності в педагогічному спілкуванні. Індивідуальність педагога, таким чином,